

Ziuta Hartman (5.10.1922–19.05.2015)

członkini ŻZW, bohaterka powstania w getcie warszawskim

Ziuta Hartman przyszła na świat 5 października 1922 r. jako Igetle Rottenberg, córka Judy Rottenberga i Belli Ajzenberg. Pochodziła z dobrze sytuowanej rodziny kieleckich Żydów: jej ojciec prowadził własną firmę, matka nie pracowała, a rodzina posiadała szofera i opiekunkę dla dzieci, która zaczęła nazywać dziewczynkę Ziutą – to imię zostało z nią już na zawsze. Rodzice starali się przestrzegać tradycji i kultywować zwyczaje żydowskie, takie jak świętowanie szabat czy chodzenie do synagogi, ale nie byli przesadnie religijni, a interesy ojca czasem utrudniały przestrzegania wszystkich nakazów i zakazów judaizmu. W domu posługiwano się językiem polskim – jidysz używany był sporadycznie, jedynie ze względu na dziadka Ziuty. Jak sama przyznawała, czuła się bardziej Polką niż Żydówką. W wieku trzech lat została zapisana do żydowskiego żłobka, następnie do Żydowskiej Szkoły Powszechnej. Rodzice bezskutecznie próbowali przenieść ją do polskiej szkoły, jednak antysemityzm, z jakim się tam spotkała, zmusił ich do cofnięcia decyzji. Ziuta uczęszczała do Gimnazjum

Żydowskiego dla Dziewcząt, lecz przystąpienie do matury uniemożliwił jej wybuch II wojny światowej.

Jej starszy brat wyemigrował przed wojną do Palestyny, z kolei ojciec po wybuchu wojny znalazł się w Związku Radzieckim. W 1941 r. Ziuta z matką otrzymały nakaz przeniesienia się do utworzonego w Kielcach getta – ich mieszkanie przy ul. Młynarskiej 20 (obecnie Mielczarskiego) mieściło się poza jego granicami.

Zamieszkały w domu dziadka. Ze względu na biegłą znajomość polskiego oraz „dobry” wygląd, Ziuta często przemykała się na tzw. aryjską stronę w poszukiwaniu jedzenia dla swojej rodziny. Podczas jednej z takich wypraw została zadenuncjowana do gestapo przez Polaka (prawdopodobnie dawnego pracownika jej ojca) za nie noszenie opaski z gwiazdą Dawida. W konsekwencji uciekła do getta radomskiego, a stamtąd od krewnych w Warszawie.

Początkowo ukrywała się po tzw. aryjskiej stronie, lecz skorzystawszy z podziemnego przejścia pod ulicą Leszno, na początku 1942 r. przedostała się do getta, gdzie podjęła pracę w szopie Toebbensa. W trakcie tzw. wielkiej akcji likwidacyjnej w getcie warszawskim Ziuta spotkała dawnego znajomego z Kielc – Abrahama Rodala, brata jednego z dowódców Żydowskiego Związku Wojskowego, Leona Rodala. Została zrekrutowana do ŻZW w roli łączniczki; przemykała do getta żywność, leki, korespondencję oraz broń. Podczas powstania w getcie warszawskim brała udział w walkach oraz opiekowała się rannymi w bunkrze przy ul. Świętojerskiej. Po zdobyciu kryjówki przez Niemców trafiła na Umschlagplatz, skąd przeszła prawdziwą gehennę: od obozu pracy w Poniatowej i obozu koncentracyjnego na Majdanku, poprzez obóz pracy przymusowej przy fabryce HASAG w Skarżysku-Kamiennej, aż do podobozu KL Buchenwald przy fabryce broni w Lipsku, gdzie doczekała wyzwolenia.

Po zakończeniu działań wojennych wróciła do Kielc, by dowiedzieć się, że jej ojciec zginął w ZSRR w 1943 r., a pozostała rodzina w obozie zagłady w Treblince. Pracowała w lokalnym Komitecie Żydowskim. Dołączył tam do niej przyszły mąż, Mosze Hartman, którego poznała w jednym z obozów. Razem wyemigrowali do Francji, skąd w 1952 r.

przenieśli się do Izraela. Mieli dwóch synów. Ziuta Hartman była współorganizatorką spotkań byłych więźniów obozów zagłady. Strzegła pamięci o bojownikach warszawskiego getta i współtowarzyszach broni z ŻZW. Wystąpiła w filmach dokumentalnych „Przy Planty 7/9” Michała Jaskulskiego i „Powstanie w getcie warszawskim – nieopowiedziana historia” Yuvala Haimovicha-Zusera. W Dniu Pamięci Męczenników i Bohaterów Holokaustu w 2008 r., w sześćdziesiątą rocznicę powstania Państwa Izrael, została uhonorowana zapaleniem latarni ku czci bojowników getta. W 2010 r. stołeczni radni przyznali Ziucie Hartman tytuł Honorowego Obywatela Warszawy. Przyjęła wyróżnienie, lecz nie pojawiła się na ceremonii ze względu na złożoną po wojnie obietnicę, „by nigdy nie wrócić do tego przeklętego miejsca”. Zmarła 19 maja 2015 roku w wieku 93 lat.

Data publikacji: 2022-02-08

Data wydruku: 2022-02-16 21:13

Źródło: <http://1943.pl/arttykul/ziuta-hartman/>